

Patirtys iš užsienio

Norvegija

Jaunimo bei su jaunimu dirbančių organizacijų finansavimo programa, skatinanti vaikus ir jaunimą aktyviau įtraukti į kultūrines veiklas. Inicatyva įgyvendinama įtraukiant kūrėjus.

Latvija

Geriausių vaikų ir jaunimo knygų rinkimai, į kuriuos aktyviai yra įtraukiami vaikai ir jaunimas (tiek renkant geriausias knygas, tiek apdovanojant tuos, kurie perskaito jas).

Airija

„Kūrybiškų mokyklų“ iniciatyva. Mokykloms „kūrybingumo partneris“ padeda susikurti ir įgyvendinti unikalų kūrybingos mokyklos planą, stiprinanti ryšius su kultūros ir meno organizacijomis, kūrėjais ir nevyriausybinio sektoriumi. Inicatyva įgyvendinama įtraukiant kūrėjus.

Nyderlandai

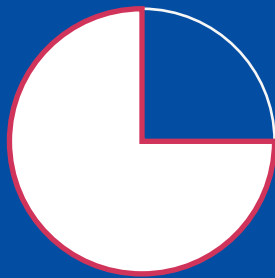
„Profesionalūs menininkai klasėje“ iniciatyva. Tai mokymai menininkams, planuojantiems įgyvendinti meninio ugdymo projektus mokyklose, kurių metu jie paruošiami dirbti su įvairių grupių vaikais ir jaunimu, užtikrinti tinkamų pedagoginių metodų parinkimą bei įtraukų ugdymą.

Prancūzija

Prancūzijoje kiekvienas 18 m. sulaukęs asmuo **gauna 500 eurų, kuriuos gali panaudoti dalyvavimui kultūrinėje ar meninėje veikloje** (aktyvioje ar pasyvioje) bei kultūrinėms prekėms (knygos, filmai) įsigyti. Šiuo metu vyksta iniciatyvos pilotinis bandymas.

2020 m. kultūrinėse veiklose dalyvavo*:

15–19 metų grupėje

75 %

20–29 metų grupėje

56 %

*Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimas (2020).

96 %

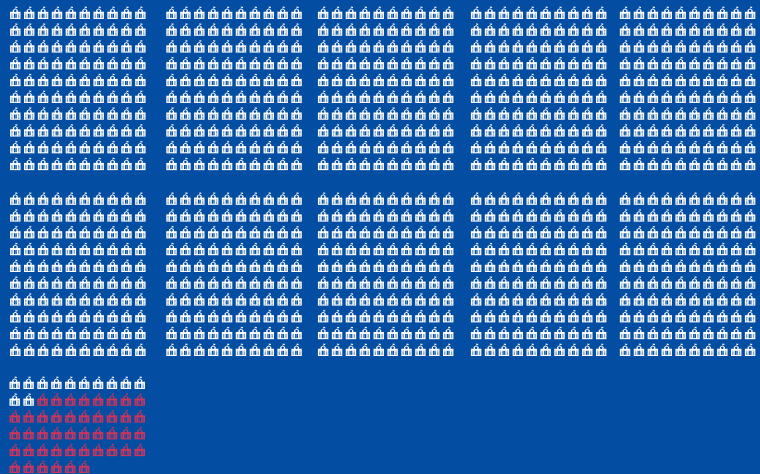
bendrojo ugdymo mokyklų **pasinaudojo Kultūros pasu.**

– pasinaudojo

– nepasinaudojo

2019 m. kultūros pasu pasinaudojo 96 proc. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų, t. y. 1 012 mokyklų (2019 m. Lietuvoje veikė 1 056 bendrojo ugdymo mokyklų, remiantis ŠVIS duomenimis).

Kultūros paso paslaugų pasiūla pagal kultūros ir meno sritis:

25 %

Kultūros paveldas

20 %

Etninė kultūra

15 %

Teatras

14 %

Dailė

9 %

Literatūra

5 %
Muzika

3,2 %
Architektūra

3 %
Dizainas

1,9 %
Tarpdisciplininis menas

1,8 %
Kinas

1,2 %
Šokis

1 %
Fotografija

0,4 %
Cirkas

Airijos patirtys Lietuvai

1. Nevyriausybinių organizacijų ir valstybės bendradarbiavimas. Didelė dalis sėkmingų iniciatyvų, kurias Airija viešina kaip savo sėkmės istorijas, pavyzdžiui, „Kova žodžiais“ ar „Jaunimo teatras Airija“, nėra valstybinės iniciatyvos. Šias iniciatyvas pradėjo įgyvendinti nevyriausybines organizacijos. Įvertinus teigiamą iniciatyvų reikšmę buvo nuspręsta joms skirti ir valstybės finansavimą. Visgi, jis sudaro mažąją biudžeto dalį. Šis finansavimas padeda užtikrinti institucinį tęstinumą, bet taip pat skatina ieškoti būdų, kaip prisitraukti privačių lėšų. Nepaisant gaunamų lėšų, iniciatyvų valdymas išlieka nepriklausomas.

2. Įgyvendinant Lietuvos kultūros politikos gairėse numatytą įsipareigojimą kiekvienam valstybės remiamam kultūros projektui turėti edukacinį komponentą, perimti gerą patirtį iš Airijos ir **numatyti, kad valstybės finansus gaunantys menininkai įsipareigotų kasmet bent 2 valandas skirti vietinėms švietimo iniciatyvoms, o valstybės finansus gaunančios meno institucijos – kasmet skirti savo laiką meno edukacijai.** Atsiskaitymas už tokią veiklą turėtų būti integruotas į bendrąjį menininkų ir institucijų atsiskaitymą už gautas lėšas (atskaitoje būtina įterpti papildomą klausimą dėl kultūrinės edukacijos).

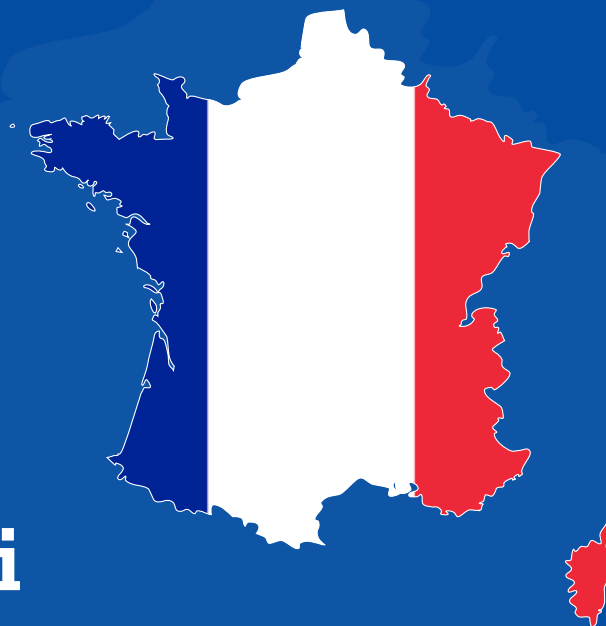
3. Atnaujinant bendrąsias ugdymo programas, svarstyti galimybę pagrindiniame ugdyme įtraukti į jas „trumpuosius kursus“. Airijoje yra du „trumpieji kursai“: vienas iš jų yra animacijos kūrimo įmonės steigimas, o kitas – performanso atlikimas. Taip pat verta ieškoti sinergijų su „Junior Achievement Lietuva“ veiklomis mokyklose¹, bandomu 4K modeliu² ar brandos darbais menų srityse.

4. Sisteminė ir ilgalaikė parama. Kūrybiškų mokyklų planai ir klasteriai yra sėkmingų iniciatyvų pavyzdžiai, gaunantys ilgalaikę valstybės paramą. Jais galima remtis, diegiant panašias priemones Lietuvoje.

¹ Junior Achievement Lietuva ugdo mokinių verslumo gebėjimus. Viena iš jų programų – mokomųjų bendrovių steigimas galėtų būti susieta su kultūrinėmis ir meninėmis paslaugomis. Daugiau informacijos apie šią bei kitas vykdomas programas:

² Šis modelis numato, kad mokiniams yra skiriamos valandos (priklausomai nuo ugdymo pakopos), kurias jie gali išnaudoti savo nuožiūra atliekant ir reflektuojant 4K modelio veiklas. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. gruodžio 7 d. įsakymas Nr. V-1914 „4K (aš kuriu, aš keičiu, aš su kitais, aš kitiems) modelio aprašas“. Šaltinio nuoroda: https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/2810_1dc7545e659b145fc-c51e78666df4c85.pdf.

Prancūzijos patirtys Lietuvai

1. Būtina kasmet dalyvauti kultūrinėse iniciatyvose. Atnaujinant ugdymo programas numatyti, kad per vienerius metus pradiniame ir pagrindiniame ugdyme būtina išbandyti bent kelių kultūrinių tipų iniciatyvas (žr. pirmojoje skirsnio dalyje). Lietuvoje tai galima būtų sieti su 4K modelio įgyvendinimu.

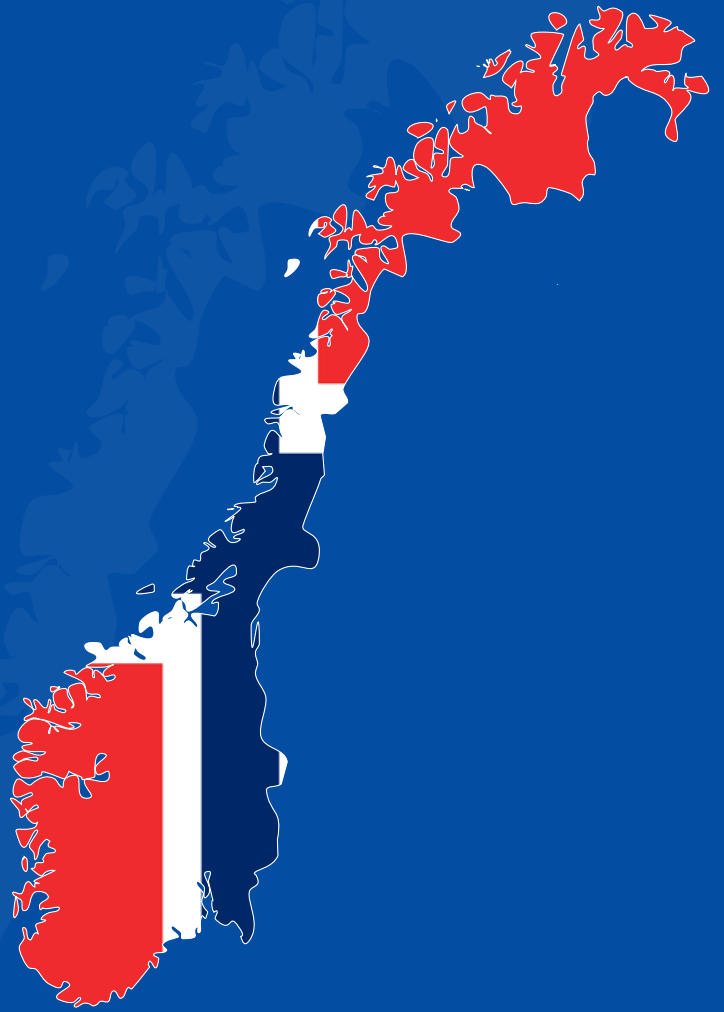
2. Meno istorijos pamokų mokymas nuo mažens ir oratorystės programa. Atnaujinant ugdymo turinį verta įvertinti galimybę daugiau dėmesio skirti šiems aspektams (formaliai šiuo metu menų dalykų programose yra įtrauktos meno istorijos temos, bet realiame gyvenime jos dažniausiai nėra kontekstualizuojamos, mokiniams netampa aktualios ir nėra susiejamos su kitomis, jų jau turimomis žiniomis).

3. Kultūros referentas vidurinėse mokyklose. Tai savanoris mokytojas, kuris būtų atsakingas už mokyklos dalyvavimą kultūrinėse veiklose, informacijos viešinimą, mokyklos ir kultūros įstaigų partnerysčių skatinimą.

4. „Mikrofolijų“ įrengimas. Dabartinės „Fab-Lab“ iniciatyvas (pavyzdžiui, Vilniaus miesto) galima būtų plėsti, jas labiau pritaikant ir kultūrinei veiklai. Be to, tokio principo įgyvendinimą galima būtų perkelti ir į kuriamus 10 regioninių STEAM centrų¹.

5. Kultūrinės informacijos sklaidos portalas. Viena iš jo dalių turėtų būti skirta vaikų ir jaunimo kultūrai. Tokį portalą vertėtų plėtoti jau dabar egzistuojančių portalų pagrindu.

¹ STEAM (angl. science, technology, engineering, arts and maths) centrai – tai erdvės, kuriose bus įrengtos įvairios tiriamosios laboratorijos – gamtos mokslų, inžinerijos, IT, robotikos ir pan. – kuriomis galės naudotis visi to regiono mokiniai. Daugiau informacijos galima rasti: <https://www.sac.smm.lt/kuriami-steam-atviros-prieigos-centrai/>.

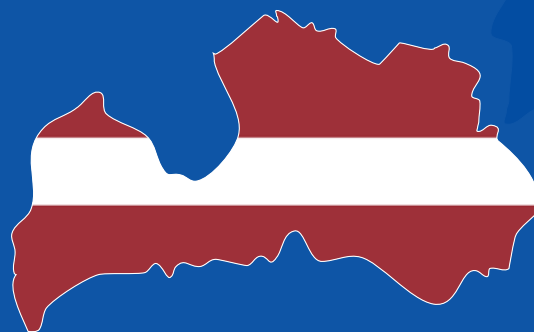
Norvegijos patirtys Lietuvai

1. Savivaldybių finansinė parama kultūros krepšeliui. Norvegijoje valstybės finansavimo dalį sudaro ir pačios savivaldybės, finansuodamos kultūros krepšelio remiamas veiklas.

2. Meno iniciatyvų skatinimas vaikams ir jaunimui. Norvegijos vaikų ir jaunimo taryba administruoja valstybės finansuojamą programą, kuri skirta skatinti vaikų ir jaunimo organizacijų veiklas, susijusias su kultūra.

3. Kultūrinės informacijos sklaidos portalas jaunimui. Vertėtų įvertinti Prancūzijos ir Norvegijos portalų skirtumus bei pasirinkti šią iniciatyvą plėtoti Lietuvai labiausiai tinkančiu formatu, įvertinant jau turimus išteklius.

Latvijos patirtys Lietuvai

1. Bendrų kūrybinių iniciatyvų programa profesinėms mokykloms „RaPaPro“. Idėjos vystomos konkursiniu pagrindu, t. y. profesinės mokyklos teikia paraišką savo idėjoms įgyvendinti, siekdamas gauti finansavimą. Vietoje bendrų kūrybinių iniciatyvų galbūt būtų verta įgyvendinti nuoseklią „Kūrybinių partnerysčių“ programą Lietuvos profesinėse mokyklose.

2. Geriausių vaikų ir jaunimo knygų rinkimai. Siūloma pritaikyti Lietuvoje Latvijos „Vaikų ir jaunų suaugusiųjų žiūri“ iniciatyvą. Jos metu įvairiose kategorijose vyksta geriausių knygų rinkimai, įtraukiant vaikus ir jaunus žmones. Taip pat skaitymas skatinimas žaidybinio konkurso pagrindu, kuomet vaikai ir jaunuoliai už perskaitytas knygas gali gauti „pasiekimų“ (angl. achievements).

3. Mokinių-tyrėjų miestas. Iniciatyvos metu įgyjami architektūros pagrindai, mokantis mieste. Iniciatyvą įgyvendina Jaunųjų architektų sąjunga. Lietuvoje ugdymo programose architektūra yra tarpdalykinė tema, bet mokytojai ir mokiniai praktiniu būdu miestą (ar kitą juos supančią aplinką) architektūros tyrinėjimui išnaudoja retai.

Nyderlandų patirtys Lietuvai

1. **Mokyklų ir kultūros įstaigų bendradarbiavimo projektų finansavimas.** Identiškas Nyderlandų programos „Kultūrinis švietimas kokybiškai“ įgyvendinimas. Tai valstybės ir savivaldybės lėšomis finansuojama programa, skirta kurti mokyklų ir kultūros įstaigų bendradarbiavimo tinklus. Prie valstybinio finansavimo prisideda ir savivaldybės, skirdamos dalį lėšų tai kultūrinei įstaigai, kuriai buvo priskirtas šios programos koordinavimas.

2. **Mažiau paplitusių kultūrinės edukacijos iniciatyvų tikslinis rėmimas (breiko šokiai).** Tikslinis finansavimas, kuris būtų skirtas remti mažiau paplitusias ir naujas, jaunimui aktualias meno ir kultūros rūšis bei dalyvavimą jose.

3. **Mokymai menininkams, norintiems įgyvendinti meninio ugdymo projektus mokyklose.** „Profesionalūs menininkai klasėje“ (ol. Beroepskunstenaars in de klas) – kasmetiniai kursai, skirti menininkams, norintiems įgyvendinti meninio ugdymo projektus mokyklose. Pabaigę šiuos mokymus menininkai gali dirbti su ugdymo projektais, nebėra reikalaujamas pedagoginis diplomatas. Tai galėtų atstoti (ar papildyti, patobulinti) Lietuvoje egzistuojančius Pedagoginių ir psichologinių žinių kursų (PPŽK)¹.

¹ Kursų tikslas – suteikti asmenims pedagogikos, psichologijos, didaktikos žinių pagrindus, būtinus veiksmingai ugdyti mokinius pagal profesinio mokymo ir neformaliojo (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo) švietimo programas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. birželio 28 d. Nr. V-534 „Pedagoginių ir psichologinių žinių kurso vykdymo tvarkos aprašas“. Šaltinio nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8a4e5ae05d0511e7a53b83ca0142260e?jfwid=-9dzqnu77q>.

Menininko dalyvavimo svarba kultūrinės edukacijos poveikiui

Kultūra^τ

